

Pacte de ficcionalitat

Roger Bernat, EL MUNDO 09/09/07

MANUAL DE TEATRE. Lliçó primera: *El Pacte de Ficcionalitat* o què ens hem de creure quan anem al teatre. En la que el professor explica com el cinema alliberà el teatre de la responsabilitat de ser el mirallet de les nostres vides i li retornà al seu llinatge dionisiac. Amb apunts històrics i recomanacions de la cartellera.

Vaig al teatre i quan comencen a parlar entre ells perdo la concentració. Després de 10 minuts ja no se de què va. Per això acostumo a llegir-me els texts abans d'anar-hi. Quan vaig llegir "La Gavina" de Txèkhov vaig acabar a les 5 de la matinada mullant les últimes planes amb les meves pròpies llàgrimes. Al dia següent no vaig entendre res del que passava sobre l'escenari. Entenc les paraules, m'agraden les disfresses, em sedueixen els actors però no sóc capaç de seguir la trama. Després d'uns quants minuts la meva ment desconnecta i viatja cap a territoris que l'autor mai no hagués sospitat.

No es tracta d'un desordre psico-cognitiu. Quan vaig al cinema tinc bona concentració. Encara recordo "Mi cena con André" de Louis Malle, una pel·lícula en la que en el transcurs d'un sopar, Wallace Shawn i André Gregory parlaven durant hora i mitja. O les pel·lícules de no-acció dels portuguesos Manoel de Oliveira i César Monteiro on els personatges callen obstinadament o parlen sense mesura. I, fins i tot, les versions dels grans textos clàssics realitzades per Chéreau, Welles i tants d'altres que són transparents com si haguéssin estat escrites ahir mateix.

El Pacte de Ficcionalitat és allò que fem quan ens tanquem en un cinema o teatre i ens disposem a *creure* en allò que passarà. El *Pacte* garanteix que, per molt allunyada que quedi l'acció de la realitat, m'identificaré amb els personatges i m'emocionaré amb la narració. Quan vaig al teatre ja no puc fer aquest pacte. Tanmateix, hi ha un teatre que segueix emocionant-me. No és el teatre de personatges que m'agrada veure en el cinema o llegir en els llibres sino un teatre que ha anat recuperant el seu llinatge dionisiac, que retorna als seus orígens i recupera formes d'acció que no són les que el cinema li va pendre ara ja fa un segle.

Amb el naixement del cinema, el teatre va ser alliberat de la responsabilitat de ser el mirall de les nostres vides. Va ser en aquest procés que molts escriptors teatrals varen acabar escrivint per al cinema. Així, les carreres de grans escriptors de *teatre de text* van derivar cap al cinema o la ficció televisiva. Només cal pensar en els il·lustres Harold Pinter, David Mamet, Tom Stoppard o els més nacionals J-M. Benet i Jornet, David Plana o Mercè Sàrrias entre molts d'altres. El teatre de text es va convertir i encara és el laboratori de la ficció filmada mentre que *l'altre teatre*, que algun teòric alemany ha titllat a *la alemanya* com a *teatre post-dramàtic*, ha estat el que s'ha desenvolupat amb més èxit en el transcurs del s.XX i el nostre.

No es tracta d'un teatre nou sino d'un teatre emparentat amb el poc dramàtic teatre d'Èsquil, amb la fisicitat de la Comèdia Antiga o la visceralitat de la Commedia dell'arte. Potser passi desapercebut però és radicalment diferent del teatre que vam heretar del XIX. Passin i vegin en la flamant i nova cartellera teatral barcelonina espectacles que adapten textos narratius com "2666" de Roberto Bolaño dirigit per Àlex Rigola, que dramatitzen diaris de viatge com "Cargo Sofia" de Rimini Protocoll, que *textualitzen* el cos com "(Not) a love song" d'Allain Buffard o que *coffiquen* el text com "Arrojad mis cenizas sobre Mickey" de Rodrigo García. Tots ells espectacles en els que ja no es dona per fet que l'espectador accepta el *Pacte de Ficcionalitat* sino

que el redefeixen. Una aventura que no només eixampla les fronteres del teatre sino que estimula l'atenció de l'espectador.